

Diana KAJMAKOVIĆ

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

**ISKUSTVA I PROBLEMI U PRIMJENI POSEBNIH ISTRAŽNIH
RADNJI**

**1.0. Posebne istražne radnje prema Zakonu o krivičnom
postupku Bosne i Hercegovine.**

Iskustva su pokazala da počinioci krivičnih djela često žele spriječiti postizanje osnovnog cilja krivičnog postupka, odnosno izbjeći kažnjavanje. Zbog toga su i Zakon o krivičnom postupku u BiH predvidjeli posebne istražne radnje kao specifične mjere kojima se za potrebe suzbijanja složenih oblika kriminaliteta privremeno ograničavaju osnovna prava i slobode čovjeka.

Njihov cilj je osigurati prikupljanje dokaza, čime bi se pokrenuo krivični postupak i kao krajnji cilj imalo donošenje meritorne presude o počinitelju krivičnog djela i njegovoj krivnji, odnosno spriječiti počinioce u daljnjem činjenju krivičnih djela.

Kada govorimo o posebnim istražnim radnjama u našem krivičnom postupku radi se o slijedećim posebnim istražnim radnjama:

- Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,
- Pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko
sravnjenje podataka,
- Nadzor i tehničko snimanje prostorija,
- Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta,
- Prikriveni istražitelj i informator,
- Simulirani otkup i simulirano davanje podkupnine,
- Nadzirani prevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.

(Član 116. stav 2. tačka a) - g) ZKP-a BiH; član 130. tačka a) - g) ZKP-a F BiH; član 116. stav 2. tačka a) - g) ZKP-a BD BiH i član 226. stav 2. tačka a) - e) ZKP-a RS-a)

Ovako zakonski određeno naše pozitivno krivično procesno pravo u skladu je sa dokumentima i preporukama u Međunarodnim razmjenama o suzbijanju savremenih oblika, naročito organizovanog kriminaliteta, preporuka Vijeća Evrope R (8719) o suzbijanju i organizovanju kriminaliteta, preporuka Komiteta ministara zemalja

članica Vijeća Evrope R (96) 8 o kriminalnoj politici u vrijeme promjena iz 1996. godine kojom se u kontekstu borbe protiv organizovanog kriminaliteta državama preporučuje predviđanje posebnih istražnih radnji i mjera ili preporuka Vijeća Evrope R (2005) 10° posebnim istražnim tehnikama u odnosu na krivična djela uključujući i djela terorizma.

Primjenom predviđenih posebnih istražnih radnji postiže se prije svega efikasnost organa krivičnog gonjenja kako u otkrivanju počinioca specifičnih krivičnih djela tako i njihovog procesuiranja, ali se treba naglasiti da se u isto vrijeme narušavaju njihova prava i slobode prvenstveno njihovo pravo na privatnost i zaštitu porodičnog prava. Ova ljudska prava i slobode se mogu ograničiti prvenstveno u slučajevima zaštite društvenih interesa i vrijednosti.

Posebne istražne radnje prate određena opšteprihvaćena načela koja određuju okvir pravne zaštite građana od neovlaštenih postupaka. Obzirom na navedeno posebne istražne radnje su uvijek propisuju zakonom. One se primjenjuju samo ako se na drugi način ne mogu prikupiti dokazi, odnosno kada postoji određeni stepen sumnje da je osoba počinila krivično djelo za koje je propisana kazna određene težine te da je to djelo počinio sa drugim osobama (osobom). Posebne istražne radnje se moraju primjenjivati uz prethodnu saglasnost suda i iste se primjenjuju pod njegovim nadzorom. Ove radnje moraju biti vremenski ograničene te imaju procesnu sankciju o neupotrebljivosti dokaznog materijala koji nije prikupljen na zakoniti način.

2.0. Zakonski uslovi za primjenu posebnih istražnih radnji

- 1) Posebne istražne radnje se primjenjuju za osobe za koje postoje osnovi sumnje da su same ili sa drugim osobama učestvovala ili učestvuju u izvršenju određenog krivičnog djela
- 2) Ove radnje se primjenjuju kad se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili je pribavljanje dokaza praćeno nesrazmjernim teškoćama
- 3) Posebne istražne radnje se mogu odrediti za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna
- 4) Mogu se preduzeti samo na osnovu da li pismene ili usmene naredbe sudije za prethodni postupak
- 5) Zakonom su predviđeni rokovi za preduzimanje posebnih istražnih radnji

3.0. Primjer Prijedloga za izdavanje naredbe za primjenu posebnih istražnih radnji

BOSNA I HERCEGOVINA
POVJERLJIVO
TUŽILAŠTVO-TUŽITELJSTVO BiH
HITNO
SARAJEVO

Broj: _____
Sarajevo, _____ godine

SUD BOSNE I HERCEGOVINE
- Sudiji za prethodni postupak -
SARAJEVO

Na osnovu člana 35. stav 2. tačke a) i e), člana 117. tačka d), te člana 118. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, stavljam

PRIJEDLOG

za izdavanje Naredbe o sprovođenju posebnih istražnih radnji
(član 116. stav 2. tačke a), b), c), d), e), f) i g)):

- Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,
- Pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko
srađnjavanje podataka
- Nadzor i tehničko snimanje prostorija,
- Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih
sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima,
- Korištenje prikrivenog istražitelja i korištenje informatora,
- Simulirani i kontrolirani otkup i simulirano davanje
potkupnine i
- Nadzirani prevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.

PROTIV:

- 1.
- 2.
- 3.

Zbog postojanja osnova za sumnju:

Da su pripadnici organizovane grupe ljudi u smislu člana 1. stav 19. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, koja je organizovana radi prebacivanja i prodaje većih količina opojne droge heroin koja je Konvencijom o psihopatskim supstancama od 1971. godine i Rješenjem o popisu opojnih droga ("Službeni list R BiH" br. 2/92 i 13/94), proglašena opojnom drogom i čiji se promet može obavljati samo na temelju dozvole nadležnog organa sukladno Zakonu o proizvodnji i prometu opojnih droga ("Službeni list R BiH" br. 2/92 i 13/94), sa područja Republike Srbije i R. Crne Gore na područje Bosne i Hercegovine s ciljem daljnje prodaje na području Bosne i Hercegovine i daljeg prebacivanja i prodaje na područje Republike Hrvatske i R. Srbije, tako da osumnjičeni na području Republike Crne Gore i R. Srbije od njima poznatih osoba organizuju kupovinu radi daljnje prodaje opojne droge heroin, tako da osumnjičeni zajedno sa njima poznatim NN osobama organizuju prebacivanje opojne droge heroin iz Republike Srbije i R. Crne Gore u Bosnu i Hercegovinu – u Sarajevo, s ciljem daljnje prodaje opojne droge heroin kupcima u Bosni i Hercegovini i kupcima u Republici Hrvatskoj i u Republici Srbiji, tako da osumnjičeni zajedno sa njima poznatim NN osobama na području Bosne i Hercegovine organizuju prodaju opojne droge heroin njima poznatim kupcima u Bosni i Hercegovini i njima poznatim kupcima u Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji.

Čime bi počinili:

Krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. i 3. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u svezi sa krivičnim djelom neovlašten promet opojnih droga iz člana 195. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

P r e d l a ž e m

1. Da se izda Naredba za sprovođenje posebne istražne radnje iz člana 116. stav. 2. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Bosne i

Hercegovine – nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija (presretanje i snimanje razgovora opremom za presretanje i snimanje, zatim snimanje svih razgovora na drugi način audio opremom koja ne podrazumjeva presretanje i snimanje te svakodnevno izlistavanje dolaznih i odlaznih poziva, dolaznih i odlaznih poruka, IMEI brojeva mobilnih telefonskih aparata i praćenje baznih stanica preko kojih mobilni aparati ostvaruju komunikaciju) koje koristi osumnjičeni _____ i to: korisničkog broja _____, telefonskog aprata po IMEI broju koji će se utvrditi nadzorom korisničkog broja i staviti pod nadzor i tehničko snimanje i drugih korisničkih brojeva i telefonskih aparata koji se u toku provođenja posebne istražne radnje nadzorom korisničkog broja i telefonskog aparata identifikuju da ih koristi osumnjičeni u kontaktima sa drugim osumnjičenima i u kontaktu sa drugim osobama, sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama i prikupljanja materijalnih dokaza protiv osumnjičenih i drugih pripadnika organizovane grupe o pripremanju i izvršenju krivičnog djela neovlašten promet opojnih droga.

2. Da se izda Naredba za sprovođenje posebne istražne radnje iz člana 116. stav. 2. tačka b) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjavanje podataka (presretanje i snimanje svih komunikacija ostvarenih putem računara, izlistavanje dolaznih i odlaznih poruka i poziva, pristup svim računarskim podacima i sačinjavanje kopija navedenih podataka) koje koristi osumnjičeni _____ i to: za e-mail adresu _____, lozinka _____, provajder _____, kao i e-mail adresama koje će se utvrditi pristupom kompjuterskom sistemu i staviti pod nadzor i pristup i drugih kompjuterskih sistema koji se u toku provođenja posebne istražne radnje identifikuju da ih koristi osumnjičeni u kontaktima sa drugim osumnjičenima i u kontaktu sa drugim osobama, sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama i prikupljanja

materijalnih dokaza protiv osumnjičenih i drugih pripadnika organizovane grupe o pripremanju i izvršenju krivičnog djela neovlašten promet opojnih droga.

3. Da se izda Naredba za sprovođenje posebne istražne radnje iz člana 116. stav. 2. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – nadzor i tehničko snimanje prostorija i objekata (snimanje fotoaparatom i kamerom, prostorija i objekata, ozvučavanje prostorija i objekata i snimanje razgovora u objektima i prostorijama audio - video opremom) koje budu koristili: osumnjičeni _____, i druge osobe povezane sa osumnjičenim u toku dogovaranja oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojne droge sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama i prikupljanja materijalnih dokaza protiv osumnjičenih i drugih pripadnika organizovane grupe o pripremanju i izvršenju krivičnog djela neovlašten promet opojnih droga

4. Da se izda Naredba za sprovođenje posebne istražne radnje iz člana 116. stav. 2. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine – tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta (snimanje fotoaparatom i kamerom predmeta i vozila, ozvučivanje vozila, snimanje razgovora u vozilima audio - video opremom, te osumnjičenog _____, prikrivenih istražitelja i drugih osoba koje budu uključene u dogovaranje oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojne droge heroin, ozvučavanje prikrivenog istražitelja, snimanje audio -video opremom svih razgovora koje bude obavljao prikriveni istražitelj u kontaktu sa osumnjičenima i drugim osobama koje budu uključene u dogovaranje oko kupovine, prodaje i prebacivanje opojne droge heroin) sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama i prikupljanja materijalnih dokaza protiv osumnjičenih i

drugih pripadnika organizovane grupe o pripremanju i izvršenju krivičnog djela neovlašten promet opojnih droga.

5. Da se izda Naredba za sprovođenje posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačke e) – **korištenje prikrivenog istražitelja sa kodnim nazivom _____**, na način da će prikriveni istražitelji stupiti u kontakt sa osumnjičenim i drugim osobama sa kojima ih poveže osumnjičeni i prikupljati informacije i dokaze koji se odnose na dogovaranje osumnjičenog i drugih osoba oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojne droge heroin, na način da će prikriveni istražitelji po potrebi postati pripadnicima organizovane grupe, učestvovati sa osumnjičenima i drugim osobama sa kojima se povežu osumnjičeni u dogovaranju oko kupovine, prodaje i prebacivanja opojnih droga i prikupljati dokaze koji se odnose na kupovinu, prodaju i prebacivanje opojnih droga i na način da će prikriveni istražitelj dogovarati sa osumnjičenim i drugim osobama sa kojima ih poveže osumnjičeni kupovinu i prodaju opojne droge heroin, sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama i prikupljanja materijalnih dokaza protiv osumnjičenih i drugih pripadnika organizovane grupe o pripremanju i izvršenju krivičnog djela neovlašten promet opojnih droga.

6. Da se izda Naredba za sprovođenje posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačke f) – **simulirani i kontrolirani otkup predmeta** krivičnog djela – opojne droge heroin ili druge opojne droge koju osumnjičeni ponude na prodaju, na način da se omogući prikrivenom istražitelju – ovlaštenoj službenoj osobi djelovanje na teritoriji Bosne i Hercegovine na način da će stupiti u kontakt sa osumnjičenim i sa drugim osobama sa kojima ga povežu osumnjičeni, dogovoriti se o kupovini i prodaji opojne droge heroin sa osumnjičenima ili drugim osobama sa kojima ih povežu osumnjičeni i otkupiti opojnu drogu heroin od osumnjičenih ili drugih osoba sa kojima ga povežu osumnjičeni sve sa ciljem: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane

grupe u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama i prikupljanja materijalnih dokaza protiv osumnjičenih i drugih pripadnika organizovane grupe o pripremanju i izvršenju krivičnog djela neovlašten promet opojnih droga.

7. Da se izda Naredba za sprovođenje posebne istražne radnje iz člana 116. stav 2. tačke g) – nadzirani prevoz i isporuka predmeta krivičnog djela opojne droge heroin ili druge opojne droge koju osumnjičeni prevoze, prenose, drže, prodaju, nabavljaju ili na drugi način stavljaju u promet, na način da se omogući prikrivenom istražitelju i drugim ovlaštenem službenim osobama djelovanje na teritoriji Bosne i Hercegovine da učestvuju u nadziranom prevozu i vrše nadzor nad prevozom i isporukom predmeta krivičnog djela, a sve radi: otkrivanja osumnjičenih u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama, otkrivanja i identifikovanja drugih pripadnika organizovane grupe u pripremanju i izvršenju krivičnih djela nedozvoljen promet opojnim drogama i prikupljanja materijalnih dokaza protiv osumnjičenih i drugih pripadnika organizovane grupe o pripremanju i izvršenju krivičnog djela neovlašten promet opojnih droga.

Predlažem da se izvršenje posebnih istražnih radnji povjeri Tužilaštvu Bosne i Hercegovine koje će svojom naredbom na temelju naredbe Suda Bosne i Hercegovine odrediti policijske agencije koje će provesti naložene posebne istražne radnje kao i poslove koje će pojedine policijske agencije obavljati po naredbama i uputstvima Tužilaštva Bosne i Hercegovine.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine radi izvršenja posebnih istražnih radnji omogući da policijske agencije, odjeljenja ili pripadnici pojedinih policijskih agencija koje odredi Tužilaštvo Bosne i Hercegovine u cilju izvršenja naredbi pruže operativnu i/ili tehničku podršku drugim policijskim agencijama, odjeljenjima ili pripadnicima drugih policijskih agencija koje odredi Tužilaštvo BiH u cilju izvršenja naredbi, a sve po naredbama i uputstvima Tužilaštva Bosne i Hercegovine.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine u naredbi odredi za prikrivenog istražitelja ovlaštenu službenu osobu pod pseudonim _____ čiji su zaštićeni identiteti dostavljeni Sudu BiH u zatvorenoj koverti.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine radi izvršenja posebnih istražnih radnji omogućiti da agencije koje odredi Tužilaštvo Bosne i Hercegovine u cilju izvršenja naredbi mogu postupati na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine tajno i bez obavješćavanja policijskih organa na području na kojima se budu provodile posebne istražne radnje kako bi se spriječilo otkrivanje provođenja istražnih radnji od strane izvršioca krivičnih djela.

Predlažem da Sud Bosne i Hercegovine za izvršenje naredbi o provođenju ovih posebnih istražnih radnji odredi maksimalan rok propisan Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Osnov za sumnju da osumnjičeni vrše krivično djelo, organizuju i pripremaju krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. i 3. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, a u vezi sa krivičnim djelom neovlašten promet opojnim drogama iz člana 195. stav 1. Krivičnog Zakona Bosne i Hercegovine proizilazi iz Prijedloga za izdavanje naredbe za sprovođenje posebnih istražnih radnji Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: _____, Informacije Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: _____,

Na drugi način osim primjenom predloženih posebnih istražnih radnji ne mogu se pribaviti dokazi o načinu organizovanja i vršenja ovog krivičnog djela od strane osumnjičenih i drugih osoba iz razloga što su zasigurno dobro organizovana grupa ljudi koja djeluje na području Bosne i Hercegovine, Republike Crne Gore, Republike Srbije i Republike Hrvatske i na području drugih država.

TUŽITELJ

Tužilaštva-Tužiteljstva BiH

Prilog- fotokopije:

- Prijedlog Državne agencije za istrage i zaštitu za primjenu posebnih istražnih radnji, broj: _____,
-

4.0. Iskustva i problemi u primjeni posebnih istražnih radnji

4.1. Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija.

Što se tiče ove posebne istražne radnje spada u jednu od najčešće korištenih i najefikasnijih radnji. Naime, dosadašnji problem koji je bio u primjeni ove posebne istražne radnje jeste problem tehničke prirode koje su imale pojedine policijske agencije, međutim u zadnjem periodu i ovaj tehnički problem je otklonjen, jer su policijske agencije pribavili svoje sisteme koji u saradnji sa BH teleoperaterima uspješno primjenjuju. Svaka od policijskih agencija, kao i svaki BH teleoperater ima svoje pravilnike i propise po kojima moraju postupiti kada stavljaju pojedini aparat, odnosno broj pod nadzor.

Ovu posebnu istražnu radnju po iskustvima Tužilaštva Bosne i Hercegovine sprovodi jedna od policijskih agencija, odnosno njena ovlaštena lica koja svakodnevno slušaju ili preslušavaju snimljene telekomunikacije, koje se odnose na predmet istrage ili na neko drugo krivično djelo registruju i odvajaju na sistemu. Nakon završenih posebnih istražnih radnji, a koje radnje najduže mogu trajati 6 mjeseci svi označeni i registrovani razgovori se skidaju sa sistema i snimaju na jedan CD-e koji se po naredbi dostavlja Tužilaštvu BiH. Nakon toga tužilaštvo daje naredbu određenoj policijskoj agenciji, odnosno odjeljenju ili timu koje je vršilo postupanje po ovoj radnji radi sastavljanja izvještaja, tačnije analize i pravljenje sažetaka presretnutih telefonskih razgovora. Opšti problem u primjeni ove posebne istražne radnje jeste da li se za sve nadzirane i snimljene razgovore treba uraditi „transkript“?

Kada se uporedi praksa sudova i tužilaštava susjednih zemalja, a kada se analizira sam element ove posebne istražne radnje jedino je validno ono što je i snimljeno, odnosno nadzirano, a ne ono što je i prekucano, te se transkript ne može smatrati dokazom već pomoćnim alatom dok je slušanje snimaka obavezno na glavnom pretresu. Sa ovim shvatanjem zadovoljit će se elemenat neposrednosti, ekonomičnosti i brzine, prije svega istražnog postupka, a samim tim i dokaznog postupka.

4.2. Pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka

Problemi primjene ove posebne istražne radnje na području Bosne i Hercegovine su veliki iz razloga što BiH, odnosno njene policijske agencije nemaju dovoljno raspoloživu tehničku i ljudsku infrastrukturu za praćenje ove posebne istražne radnje. Nadalje, problemi su prije svega i u činjenici da osumnjičeni često se koriste kompjuterima, koji se nalaze na javnim mjestima kao npr. internet klubovi, hoteli i sl., a koji su dostupni većem broju ljudi tako da se stvarni pošiljalac neke poruke ne može otkriti, odnosno identifikovati, kao ni primalac iste.

4.3. Nadzor i tehničko snimanje prostorija

Kada je u pitanju ova posebna istražna radnja treba napomenuti da je i ovdje problem u nedostatku tehničke i ljudske infrastrukture. Naime, policijske agencije u BiH ne posjeduju dovoljno savremene tehničke opremljenosti za npr. noćno izviđanje, odnosno snimanje, za precizna tehnička snimanja sa velike udaljenosti, kao ni dovoljno ljudskih resursa koji bi postojeću tehničku opremu mogli adekvatno primijeniti.

4.4. Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta

Problemi u primjeni ove posebne istražne radnje je kao i u prethodnim posebnim istražnim radnjama, s tim što treba napomenuti da se ova posebna istražna radnja često primjenjuje na malom prostoru, a da policijske agencije koje preuzimaju ovu posebnu istražnu radnju nemaju dovoljno prije svega ljudskih resursa koje bi omogućilo adekvatnu primjenu, pa često ova posebna istražna radnja bude otkrivena od strane osobe na kojoj se primjenjuje. U savremenim Evropskim zemljama ova posebna istražna radnja je jedna neizbježna u otkrivanju velikih organizovanih grupa, ali se za njenu realizaciju koristi po 30-40 pmv i timovi, a sve iz razloga da ne bi bili otkriveni, odnosno primjećeni od strane osoba na kojima se ova posebna istražna radnja primjenjuje.

Nadalje, problemi u primjeni ove posebne istražne radnje su problemi upotrebljavanja pmv, odnosno njihovih registarskih oznaka, jer se za ovu posebnu istražnu radnju koriste pmv koja su registrovana na

policijsku agenciju koja realizuje ovu posebnu istražnu radnju, tako da često pmv budu otkrivena, jer osobe nad kojim se primjenjuju ove posebne istražne radnje često spadaju u dobro organizovane grupe koje preko svojih pripadnika lako dolaze u kontakt sa nekim policijskim službenikom u bilo kojoj policijskoj agenciji preko koje se može lako doći do baze podataka registrovanih vozila. Iz iskustva zemalja EU policijske agencije otvaraju fiktivne firme kada primjenjuju ovu posebnu istražnu radnju, te se vozila koja se koriste za primjenu ove posebne istražne radnje registruju na tu fiktivnu firmu čime se onemogućava dovođenje u vezu pmv i neke policijske agencije.

4.5. Prikriveni istražitelj i informant

Ova posebna istražna radnja po praksi Tužilaštva BiH je jedna od uspješnijih posebnih istražnih radnji. Naime, kroz primjenu ove posebne istražne radnje tužilaštvo lako i nedvosmisleno dokazuje počinjenje krivičnog djela od strane osumnjičenog. Problem koji je bio u primjeni ove posebne istražne radnje jeste ovlaštena službena osoba koja će biti prikriveni istražitelj. Do unazad par godina ni jedna policijska agencija nije imala Odjel prikrivenih istražitelja koja je prvenstveno za zadatak imala obučavanje prihofizičko, kao i planiranje izvođenja ove posebne istražne radnje. Državna agencija za istrage i zaštitu je formirala jedan takav odjel i uspješno izvršila obučavanje nekoliko ovlaštenih službenih osoba za primjenu ove posebne istražne radnje.

Prikriveni istražitelj po naredbi Suda BiH dobiva svoj kodni naziv i nakon svakog kontakta, obavljenog telefonskog razgovora sa potencijalnim osumnjičenim je u obavezi da sačini službenu zabilješku koju će potpisati svojim kodnim imenom. Nakon završetka primjene ove posebne istražne radnje prikriveni istražitelj je u obavezi da podnese kompletan izvještaj o svom postupanju. Problem koji se pojavljuje jeste „na koji način prikriveni istražitelj treba na sudu u fazi dokaznog postupka iznijeti svoje postupanje“ ukoliko bude pozvan kao svjedok Tužilaštva BiH. Tužilaštvo prilikom primjene ove posebne istražne radnje i kada se odluči da poziva prikrivenog istražitelja kao svjedoka istog saslušava u toku istrage u svojstvu svjedoka i to pod kodnim imenom, a nakon potvrđivanja optužnice od strane Suda BiH istom dostavlja zahtjev za primjenu posebnih mjera zaštite identiteta prikrivenog istražitelja kao svjedoka, a sve iz razloga zaštite njegovog identiteta i ličnosti. Nakon toga u većini slučajeva Sud donosi rješenje kome se prikrivenom

istražitelju dodjeljuje zaštita lika i glasa i to na način da isti svjedoči iz druge prostorije putem video linka, a pri čemu se vrši zamagljivanje fizičkog izgleda prikrivenog istražitelja i promjena glasa kako bi se zaštitio njegov identitet.

Što se tiče zapadnih zemalja prikriveni istražitelj se na sudu nikad ne pojavljuje kao svjedok, već se njegove službene zabilješke i izvještaji čitaju i sud ih prihvata kao materijalni dokaz.

Što se tiče ove posebne istražne radnje u odnosu na upotrebu informanta policijske agencije su donijele svoje pravilnike o načinu registrovanja istih. Prije same registracije informanta njegova registracija se provjerava kao i sama ličnost informanta. Informant potpisuje ugovor sa agencijom, kojom se štiti prije svega njegov pravi identitet i to nakon što se provjere informacije koje je dao agenciji. Praksa Tužilaštva BiH je pokazala da informant niti smije, a niti može raditi odvojeno od prikrivenog istražitelja, te da se njegovi mobilni telefoni moraju staviti pod posebnu istražnu radnju tačke a) člana 116. za šta isti nebi trebao znati, a sve iz razloga da policijska agencija ima kompletnu kontrolu nad informantom, odnosno njegovom informacijom.

Ova posebna istražna radnja se uvijek po iskustvima Tužilaštva BiH treba primjenjivati sa posebnom istražnom radnjom, nadzor i tehničko snimanje telekomunikacije, jer u pravilu i prikriveni istražitelj, kao i informant mora zadužiti mobilni telefon, odnosno karticu koja će se nadzirati i tehnički snimati.

4.6. Simulirani otkup i simulirano davanje potkupnine

Ova posebna istražna radnja se kumulativno uvijek primjenjuje sa posebnom istražnom radnjom "prikriveni istražitelj i informant", a može se primjeniti na način da simulirani otkup, odnosno potkupninu pod nadzorom prikrivenog istražitelja daje potencijalni oštećeni kod npr., koruptivnih krivičnih djela u situaciji kad se od potencijalnog oštećenog traži davanje potkupnine za recimo sticanje nekog prava, pa potencijalni oštećeni to prijavi policijskoj agenciji.

Problem kod primjene ove posebne istražne radnje je prije svega obezbjeđenje novčanih sredstava. Uglavnom se radi o većim svotama novca, o stranoj valuti, najčešće Eurima koje moraju biti u određenim apoenima. Ovlaštene službene osobe koje primjenjuju ovu posebnu istražnu radnju su u obavezi da izvrše serijski popis novčanica i iste

fotografišu o čemu će obavijestiti sudiju koji je izdao naredbu kao i tužioca. Nakon što se završi simulirani otkup i potencijalni osumnjičeni liši slobode, a novac se pronađe iz simuliranog, u dosadašnjoj praksi Tužilaštva BiH javljao se problem šta uraditi sa tim novcem. Isti je u više slučajeva ostajao u sudskom depozitu do pravomoćnosti presude, dok u posljednje vrijeme nakon potvrđivanja optužnice, a na prijedlog Tužilaštva BiH, Sud BiH donosi rješenje kojim se novac vraća Agenciji koja ga je i obezbijedila. Po iskustvima i praksi ostalih Evropskih zemalja nakon što se završi ova posebna istražna radnja, odnosno simulirani otkup novac se odmah vraća Agenciji koja je obezbijedila novac o čemu se telefonom obavještava tužilac, odnosno sudija koji je izdao naredbu.

Ova posebna istražna radnja se često primjenjuje više puta, a sve radi uspješnijeg otkrivanja organizovanih grupa. U slučaju da se radi o dva i više simuliranih otkupa praksa Tužilaštva BiH da se nakon završetka ove posebne istražne radnje u toku istrage kontaktira nadležno Pravobranilaštvo koje će do okončanja dokaznog postupka postaviti Sudu imovinsko-pravni zahtjev u ime Agencije koja je obezbijedila novčana sredstva, a prema osumnjičenim-optuženim koji su ovaj novac iz simuliranog otkupa zadržali za sebe.

4.7. Nadzirani prevoz i isporuka predmeta krivičnog djela

Ova posebna istražna radnja se uglavnom preuzima po Međunarodnoj pravnoj pomoći i jedini problem koji se pojavljuje jesu tehnički i ljudski resursi, a suštinski je identična posebnoj istražnoj radnji tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta.

Tužilaštvo BiH često primjenjuje posebne istražne radnje, naročito u Odjelu za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju i sa primjenom ovih posebnih istražnih radnji se mnogo lakše dolazi do ključnih dokaza za pojedine organizovane grupe koji djeluju na Međunarodnom nivou. Treba napomenuti da je Sud BiH već pravosnažno osudio pojedine grupe u kojima su glavni dokazi bili pribavljeni primjenom posebnih istražnih radnji.